

POSLANSKI MANDAT

- pooblastilo, ki določa način in obseg pravice poslanca, da zastopa volilce
- razmerje med volilci in izvoljenimi predstavniki

imperativni mandat (vezani):

- poslanec zastopnik volilnega telesa, v celoti mora ravnati po njegovih navodilih
- odgovoren volilcem, ki nadzorujejo njegovo delo, lahko ga odpokličejo, če niso zadovoljni
- znotraj mandata 2 razmerij:
 - notranje razmerje: med volilci in poslancem, urejeno z navodili, ki jih je dobil poslanec od volilcev, vezan
 - zunanje razmerje: med poslancem in predstavniškim telesom, ki je določeno s pooblastilom

reprezentativni mandat (svobodni):

- poslanci ne predstavljajo posameznih volilcev, ampak celotno ljudstvo
- poslanci niso pravno vezani na navodila, ne odgovarjajo volivcem za svoje delo, volivci jih ne morejo odpoklicati
- poslanec lahko ravna v skladu s svojo vestjo, je pravno neodvisen

strankarski mandat (partijski):

- politične stranke so se vrinile med volilce in predstavniško telo
- politična stranka določi kandidata, vodi njegovo kampanjo, se mora ravnati po programu, politično odgovoren
- stranka nadzoruje, usmerja delo poslancev

POSLANSKI MANDAT V SLOVENIJI

mandat poslancev DZ:

- v celoti reprezentativen
- poslanci so predstavniki vsega ljudstva, niso vezani na navodila
- prepovedan je odpoklic poslancev
- politične stranke imajo vpliv na delovanje poslancev v DZ – politična odgovornost
- politično odgovornost – poslanca se ne more odpoklicati, poslanec, ki je deloval v nasprotju s programom in pričakovanji volilcev, na prihodnjih volitvah ne bo izvoljen
- mandat poslancev narodnih skupnosti – reprezentativni, izvoljena sta na drugačen način, strožje politično vezana

mandat članov DS:

- ker je DS interesno predstavništvo je njihov mandat v veliki meri imperativen

pridobitev in prenehanje poslanskega mandata:

- pridobitev mandata – ko je uradno ugotovljen izid volitev, s potrditvijo mandata z dnem izvolitve, poslanec začne izvrševati mandat z dnem potrditve mandata v DZ, DZ sam potrjuje mandate
- prenehanje mandata – izgubi volilno pravico, postane trajno nezmožen za opravljanje funkcije, obsojen na nepogojno zaporno kazen, daljšo od 6 mesecev, ne preneha opravljati nezdružljive funkcije, odstopi

pridobitev in prenehanje mandata člana državnega sveta:

- pridobitev mandata - z izvolitvijo, izvrševati ga začne z dnem potrditve v DS
- prenehanje mandata – izgubi volilno pravico, postane trajno nezmožen za opravljanje funkcije, obsojen na nepogojno zaporno kazen, daljšo od 6 mesecev, nastopi funkcijo ki je nezdružljiva, odstopi, v drugih primerih

PRAVICE IN DOLŽNOSTI

pravice in dolžnosti članov DZ:

- svoje delo opravljajo poklicno
- poslanska imuniteta
- dobivanje plače in nadomestila
- z glasovanjem sodelujejo pri odločanju parlamenta
- sodeluje pri sprejemanju vseh odločitev, ki so v pristojnosti DZ
- sam ali skupaj s drugimi poslanci predlaga odločitve, ki jih sprejema parlament
- postavlja poslanska vprašanja, sprožitev interpelacije
- da pobudo vladi/ministru za ureditev določenih vprašanj, za sprejem določenih ukrepov
- da poslansko pobudo glede dela DZ

- dolžnost udeležbe na sejah DZ in delovnih teles
- dolžnost sodelovati pri delu delovnih teles DZ

pravice in dolžnosti članov DS:

- uživajo imuniteto, ki je enaka kot poslanska imuniteta
- dolžnost da se udeležujejo sej DS, njegovih komisij, varujejo podatke zaupne narave
- predlagajo obravnavo vprašanj, dajo pobude
- svoje funkcije ne opravljajo profesionalno, funkcija je častna

NEZDRUŽLJIVOST/INKOMPATIBILNOST FUNKCIJE

- nezdružljivost v ožjem pomenu: nezdružljivost opravljanja funkcij v različnih državnih organih
- nezdružljivost v širšem pomenu: nezdružljivost opravljanja javnih funkcij + opravljanja pridobitnih dejavnosti

nezdružljivost funkcije poslanca DZ:

- funkcijo opravlja poklicno
- nezdružljivost v širšem pomenu – ne sme biti član DS, ne sme opravljati druge funkcije, v državnih organih, ne sme poklicno opravljati funkcije v organih lokalne samouprave, prepoved opravljanja pridobitnih dejavnosti
- funkcija miruje – če je poslanec izvoljen za predsednika, podpredsednika vlade ali ministra
- nezdružljiva funkcija – preneha z dnem podelitve mandata, z opravljanem dejavnosti prenehati v 3 mesecih

nezdružljivost funkcije člana DS:

- funkcije ne opravljajo poklicno, ampak častno
- ne sme biti poslanec v DZ, opravljati druge funkcije v državnih organih
- nezdružljiva funkcija - če nastopi tako funkcijo, mu preneha mandat z dnem ko nastopi funkcijo
- lahko opravlja pridobitno dejavnost v zasebne namene, če to ne vpliva na izvrševanje njegove funkcije

POSLANSKA IMUNITETA

pojem imunitete:

- imuniteta: privilegij posameznika da je izvzet iz uporabe pravnih predpisov
- poslanska imuniteta: pravna neodgovornost, nedotakljivost poslancev za določena kazniva dejanja

namen imunitete:

- za neodvisno, nemoteno delo, zagotovi možnosti za svobodno delovanje poslancev, pri opravljanju funkcije,
- nekatere ustavne vrednote omeji v prid svobodi in delovanju predstavniškega telesa
- imuniteta je v javnem interesu

materialna imuniteta – imuniteta neodgovornosti: poklicna + absolutna

- omogoča svobodno in neovirano nastopanje v parlamentu
- poslanec ni kazensko odgovoren za mnenje ali glas, ki ga je izrekel na sejah DZ ali delovnih teles
- poslanec lahko govori, kritizira, izraža svoje mnenje, glasuje ne da bi bil za to poklican na odgovornost ali priprt
- imuniteta velja za kazensko odgovornost, ne pa tudi druge odgovornosti
- poklicna imuniteta: poslanec ni kazensko odgovoren za dejanja, ki jih stori pri opravljanju funkcije
- absolutna imuniteta: poslanec ni kazensko odgovoren v času opravljanja funkcije in po njej

procesna imuniteta – imuniteta nedotakljivosti: poklicna + nepoklicna + relativna

- omogoča nemoteno dela poslanca in parlamenta
- pod določenimi pogoji varuje poslanca pred priporom in kazenskim postopkom za storjena kazniva dejanja, ki niso neposredno povezana z opravljanjem poslanske funkcije
- stopnje nedotakljivosti poslanca:
 - če se poslanec sklicuje na imuniteto, ne sme biti priprt, zoper njega se ne sme začeti kazenski postopek brez dovoljenja DZ – pristojni državni organ mora dobiti dovoljenje DZ
 - če se poslanec ne sklicuje na imuniteto, je lahko priprt, zoper se sme njega začeti kazenski postopek tudi brez dovoljenja DZ, državni je dolžan le obvestiti DZ – DZ lahko takemu poslancu prizna imuniteto
 - če je bil poslanec zaloten pri kaznivem dejanju za katerega je predpisana kazen nad 5 let zapor, je sme biti priprt, zoper njega se sme začeti kazenski postopek, tudi če se sklicuje na imuniteto, državni organ ne potrebuje dovoljenja DZ, dolžan je le obvestiti DZ – DZ lahko prizna imuniteto tudi takemu poslancu
- naknadno priznanje imunitete: za poslanca, ki je bil priprt ali je bil zoper njega začeti kazenski postopek še pred potrditvijo njegovega mandata
- relativna imuniteta: poslanec ni kazensko odgovoren toliko časa dokler traja njegov mandat

- poklicna in nepoklicna imuniteta: poslanec ni kazensko odgovoren za dejanja, ki jih stori pri opravljanju funkcije in zunaj nje